

Gabriel Salas Fullana

El temps, la vida, el poble...

Pregó de les Festes de Sant Honorat

ALGAIDA, 2014

Col·lecció Binària · Pregons · PRE-SH-2014-0025-0256

© del text: Gabriel Salas Fullana, 2014

© de l'edició: Ajuntament d'Algaida, 2021

Coberta, maquetació i disseny de la col·lecció: Bartomeu Salas Mascaró

Coordinació editorial: Bartomeu Salas Mascaró

Ajuntament d'Algaida

C/ del Rei, 6 · 07210 Algaida (Illes Balears)

Tel.: 971 12 50 76 · 971 66 56 79

ajuntament@ajalgaida.net

premiscastellitx@ajalgaida.net

biblioteca@ajalgaida.net

www.ajalgaida.net

Queden totalment prohibides, sense l'autorització per escrit dels titulars del copyright, qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació, total o parcial, d'aquesta obra.

Gabriel Salas Fullana

El temps, la vida, el poble...

Pregó de les Festes de Sant Honorat

ALGAIDA, 2014

AJUNTAMENT D'ALGAIDA

Col·lecció Binària · Pregons

PRE-SH-2014-0025-0256

Imatge de la lectura del Pregó de les Festes de Sant Honorat que va tenir lloc dissabte dia 11 de gener de 2014 a l'auditori del casal Pere Capellà d'Algaida. Fou presentat per Francesc Miralles Mascaró, batle d'Algaida. L'acte fou retransmès en directe per l'emissora municipal Titoieta Ràdio.

Fotografia de les noces de Margalida Mascaró i Gabriel Salas. Els acompanyen Guillem Puigserver «Fosca», a l'esquerra; Miquel Salas, al centre i Catalina Salas i Jaume Ballester «Quitxero» a la dreta.

El temps, la vida, el poble...

BON VESPRE A tothom: autoritats, amics i amigues, parents i públic en general.

Per a la gent que no em coneix, em presentaré: som en Gabriel Salas Fullana, fill de Bartomeu Salas Capellà, Tomeu «Saletes» i de Catalina Fullana Sastre, «de Can Serra». Vaig néixer dia 31 de març de 1939, a la casa del carrer des Colomer número 44 el dia que s'acabà la Guerra Civil. Tenc, per tant, 74 anys. Tenc una germana, na Catalina, que és 4 anys més jove que jo i també un germà, en Miquel, que ho és 8 anys.

Vaig festejar na Margalida Mascaró Barceló «Cristera» i ens vàrem casar dia 26 de gener de 1965. Aquest mes, per tant, complirem, si Déu ho vol, 49 anys de casats. Fruit d'aquest matrimoni tenim 3 fills: en Tomeu, en Pere i en Biel, i 4 nets: en Joan de 7 anys i en Biel de 4 anys, fills d'en Biel i na Maria Antònia, i en Baltasar i na Margalida, bessons de 7 anys, fills d'en Pere i na Joana.

Abans de res, vull agrair al batle, en Francesc, el meu nebot i fillol, que em convidàs a fer el pregó que posa l'inici a les Festes de Sant Honorat, patró d'Algaida. Tots els que em coneixen saben que sempre he estat una persona activa, que estima Algaida i saben que, també, és un gran honor pronunciar aquest pregó.

INFÀNCIA

Avui vespre vos voldria parlar de com he viscut Algaida durant tots aquests anys; fer una mica de repàs de tots aquests anys de la meua vida, des de quan era petit fins a l'actualitat, i parlar-vos de totes les coses en les quals he col·laborat i participat. Desig que sigui del vostre gust.

Mirant enrere, record una infància molt feliç. De petit, jugàvem amb els amics del carrer des Colomer i carrers veïnats a bolles, a baldufes, a conillons amagats... Anàvem als pinars des Porrassar a fer berenades acompanyats de ma mare i sempre ens contava que quan érem més petits, quan encara no caminàvem, ens posava dins es Peu de Sant Cristòfol i resava una oració perquè ens posàssim a caminar aviat i bé, i tornàssim grans. Era una tradició o costum que seguien moltes mares.

Gabriel Salas Fullana de ben petit.

Després, ja de més grans, anàvem també al Porrassar a jugar a Tarzán i també, molts de dies, a pedrades, provàvem de tomar pinyes d'un pi ver que hi havia. Els més valents, en canvi, s'enfilaven per les branques de les alzines del costat des pi per collir les pinyes i menjar-nos els pinyons.

Fins a 5 anys vaig anar a escola a ca les Monges amb sor Victòria, que ens ensenyava a resar, i si fèiem trull o xerràvem, amb una canya llarga ens envergava qualque canyada.

Després, em passaren a les Escoles, amb donya Catalina Marroig, que s'encarregava dels nins més petits, i que vivia al de damunt ca s'Escolana, del carrer Mesquida, veïnat de la Casa de la Vila. I record que un dia vaig dir a ma mare que digués als pares dels nins que anàvem a escola amb ella que, per favor, no li regalassin pus pèsols perquè, quan

EL TEMPS, LA VIDA, EL POBLE

Tradicionals fotos escolars: en solitari i amb la seva germana Catalina i el seu germà Miquel.

*Fotografia del curs al col·legi Pare B. Pou.
Gabriel Salas és el segon de l'esquerre de la
fila de baix.*

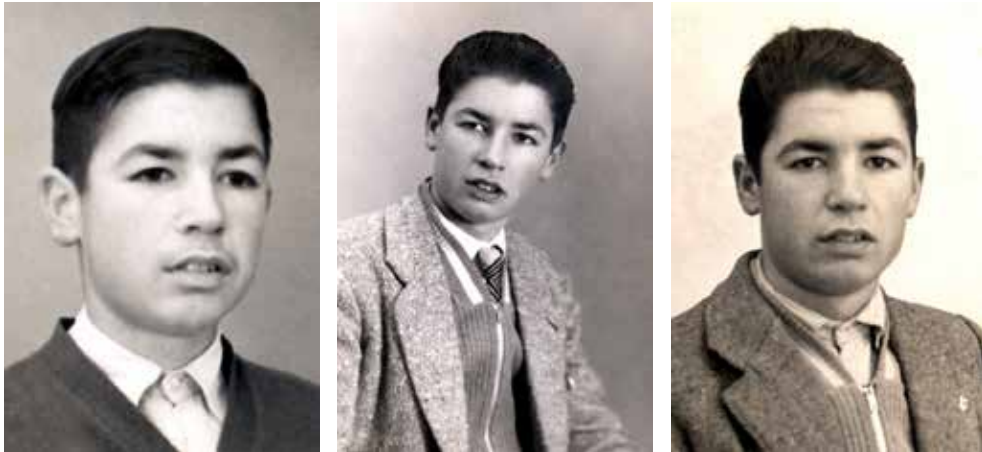
arribava Pasqua, ens feia formar en tirera de dos en dos des de les Escolles fins a ca seva i ens feia pujar al pis on vivia. Allà, després de fer-nos seure en terra fent un rotlo, ens donava a cada un dues grapades de pèsols i un plat i els en feia esclovellar.

Per aquest temps, fora saber per què, a en Joan Cerdà de can Goma i a mi, ens canviaren de classe, i anàrem a classe amb donya Consuelo. Passat un temps, donya Consuelo i donya Maria Amorós em varen triar per fer de pastoret Francisco, ja que estaven preparant una representació de teatre per escenificar *Nuestra Señora de Fátima*. Era, com

podeu suposar, una obra en castellà on record que hi participaven na Margalida Garcias «Viconas» que feia el paper de Lucia, na Francisca de sa Cabaneta de Jacinta i na Maria Oliver Ferragut, de can Colau Ferrer, de Puríssima. Jo, com vos he dit, feia de pastoret Francisco. Varen representar l'obra al teatre d'Acció Catòlica, que, com recordareu, estava en aquest mateix solar, que ara ocupa el casal Pere Capellà. El dia de la representació em vestiren de pastoret, amb uns calçons llargs, un jersei i una pellissa de cabrit. En un moment de l'obra havia de figurar que s'acostava una gran tempesta, i donya Consuelo, en un racó de l'escenari, feia una renou molt forta perquè paregués que tronava i, en aquell moment, jo havia de dir: «Parece que se oye tronar, ¡ay si se acerca el temporal!» que jo recitava ben gojós fora saber què volia dir.

Els diumenges horabaixa anàvem a la doctrina, a aprendre les oracions a l'església, amb unes catequistes que ens les ensenyaven. El rector, don Sebastià Guasp, amb una estampa grossa, ens explicava el tema que tenia preparat, i si fèiem trull o xerràvem, amb una canya llarga ens pegava canyades. Ja veis que això de la canya llarga s'usava molt per aquell temps.

Després d'aprendre les oracions, als 8 anys, vaig fer la primera comunió i record que anàrem a la rectoria i el rector ens donà un rollo amb confits —un pastís en forma de rotlo— a cada un i després, juntament amb la meva cosina Catalina «Llubinera», acompanyats de les nostres mares, anàrem a visitar els padrins, concos i ties besant-los les mans i dient-los: «Vos deman perdó si vos he agraviat».

Quan vaig tornar a escola, em passaren a la segona classe dels nins, fora passa per la primera, i em tocà de mestre don Santiago, que també vaig tenir el curs següent, a tercer. A la quarta classe el mestre va ser don Toni Pizà, germà de qui, en aquell temps, era secretari de l'Ajuntament, i tots els altres cursos vaig tenir don Alfonso Torres, fins als 14 anys, fins que el director de l'escola em va donar el Certificat d'Estudis Primaris Obligatori. De tots aquests anys, tenc un bon record de tots els mestres que em tocà tenir, i de tots els amics que anaven a escola.

Ja que he exposat el pas que vaig fer per les Escoles, vull recordar que eren uns anys molt difícils per tots, mestres i alumnes, per les mancances de tota casta. Figurau-vos que els al·lots més grans, el temps del descans, havíem de treure aigua de la cisterna de les Escoles a poals i, ansa per ansa, havíem de tirar-la als excusats tant de la planta baixa, com de la de dalt; com que no hi havia paper de vàter, havíem d'agafar papers de les papereres o havíem de dur paper d'estrassa de ca nostra a dins la butxaca i, també, per fer foc a l'estufa, havíem de dur nosaltres mateixos la llenya o, si no era així, rompiem branques dels ametlers de les Escoles.

PARRÒQUIA

Quan tenia 10 anys, el rector d'Algaida era don Gabriel Adrover, ajudat per tres vicaris: don Guillem Bibiloni, don Miquel Munar «Joia» i don Toni Vich. A més a més, deia missa el capellà Mulet. Després, se'n va anar don Guillem Bibiloni i va venir don Baltasar Morey. Per aquell temps, oficiaven missa cada dia a les 6 del matí, missa primera, i llavors 3 o 4 més els vicaris.

El temps que construïen es Seminari Nou, això era a finals dels anys 1940-principis de 1950, va visitar la Parròquia i les Escoles el Sr. bisbe Hervás. Als alumnes de la quarta classe ens va demanar com anaven les col·lectes per a la construcció del Seminari, ja que ens havien donat unes cartolines amb l'edifici dibuixat amb bloquets i per cada bloquet havíem de recaptar una pesseta. Li contestàrem positivament, que anava bé i després va començar a fer-nos preguntes de religió i record que jo les vaig saber contestar totes. Després ens va demanar quants volien anar al Seminari i tots, manco jo, li respongueren que d'aquí a un any, o en acabar la quarta classe o en tenir el certificat d'estudis, etc. Quan em va demanar directament a mi quan hi aniria, li vaig contestar «Cuando esté preparado» fent comptes de no anar-hi mai. Poc temps després, el rector don Gabriel Adrover va venir a ca nostra per entregar-me un diploma amb la foto del papa Pius XII, «por estudio del Catecismo», un diploma que ma mare va fer posar dins una vasa. Llavors el rector insistí i va demanar als meus pares a veure si m'enviarien a estudiar al Seminari, que aconseguiria una beca i no haurien de pagar res. Quan em preguntaren directament a mi, els vaig dir que m'ho pensaria, també amb la intenció de sortir del pas, ja que jo no volia ser capellà, sinó que volia festejar i casar-me. El rector va tornar a insistir un parell de vegades més, però ja sabeu com acabà aquesta història.

Va ser durant aquests anys que es feren tota una sèrie de millores a l'església d'Algaida, unes obres que, talment, han arribat al dia d'avui. Per exemple, es varen descrostar les parets interiors, que estaven referides i emblanquinades, per deixar el marès vist, tal com està ara; o se varen fer fer els bancs amb respatler que actualment se fan servir i es varen posar per tota la nau, ja que abans només hi havia bancs de l'altar fins an

es portal dels homes, i les dones, que s'havien de col·locar darrere, havien de dur una cadira plegadissa si volien seure. També per aquest temps, es varen organitzar tota una sèrie de concurs de betlems, i jo vaig tenir la sort de guanyar el primer premi un parell d'anys.

Passades les festes de Nadal i Reis, venien les de Sant Honorat i Sant Antoni. En aquell temps, per Sant Antoni, es feia molta festa, s'anaven a beneir els animals amb moltes carrosses i es feien glosats. Els obrers de la capella de Sant Antoni eren l'amo en Francisco Puigserver «Mas» i l'amo en Miquell «Lloret», que es cuidaven de la capella del sant i passaven la bacina. La festa, al contrari d'ara, era, com vos he dit, per Sant Antoni. El dia de Sant Honorat, només es feia una missa i l'Ajuntament oferia un refresc al poble que consistia en una bosseta de llepolies per als nins i nines i, als més grans, una copa de mistela.

En aquell temps, la vida del poble es movia entorn de l'església. Comptava amb un grup d'homes que cantaven al Cor i, d'aquests, record sobretot a l'amo en Pep Puigserver «Mas» que interpretava els solos, i també són ben presents dins la memòria els escolanets cantadors, que anaven vestits de vermell amb ruquet blanc, que se diferenciaven dels que servien missa, dels que duïen els cirials i dels que tocaven les campanes, que anaven de blau, també amb ruquet blanc. Per encarregar-se dels escolanets hi havia l'escolà major, que també es cuidava de totes les altres tasques de l'església més apropiades per una persona gran. I si bé molts d'actes religiosos encara estan en plena vigència avui en dia, com ara el Cant de la Sibila durant les matines per Nadal, les processons de Setmana Santa, la del Dijous i la del Divendres Sant i de Pasqua, altres cerimònies ja són part del record o han canviat, com ara la processó del Corpus o la de les Filles de la Puríssima, o per Setmana Santa que sortissin les caraputxes, o es Via Crucis i els Dotze Sermons, que era una processó dins de l'església on un home representava el Bon Jesús amb corona d'espines i portant la creu. A cada sermó es cantava:

Per vostra passió sagrada,
adorable Redemptor,
perdonau altra vegada
aquest pobre pecador.

Des de la parròquia s'organitzaven moltes d'activitats, sobretot religioses, però també de les que ara deim d'oci. Després de don Gabriel Adrover, va ser rector d'Algaida don Joan Martorell Mir, i va ser en aquesta època que el vicari don Baltasar Morey va muntar una junta d'aspirants d'Acció Catòlica i els que anaven a *Cursillos de Cristiandad* tenien una reunió de grup cada setmana. En aquesta època es va fundar un equip de futbol d'aspirants, es CD San Pedro, i els joves anaven a jugar amb equips dels pobles veïnats. També se celebrà *El Dia del Aspirante*, —organitzat per l'Acció Catòlica— i assistiren a Algaida representants de tota Mallorca.

En aquesta pàgina i en les posteriors, 6 fotografies de representacions teatrals. Les quatre primeres, en blanc i negre, al teatre d'Acció Catòlica, i les dues darreres en color, la representació d'Els Reis dins l'església d'Algaida.

EL TEMPS, LA VIDA, EL POBLE

Al mateix temps, se seguien fent representacions teatrals. Algaida sempre ha estat un poble de comedians, amb so bon sentit de la paraula. Record perfectament les comèdies que representàvem, tant abans com en temps del rector don Joan Martorell: *Blancanieves y los siete enanitos*, *La Cenicienta*, *Els Reis*, el sainet *Esperant es metge*, *L'amo de son Magraner*, *Aigo de pluja*, *En Martí Tacó* —una obra escrita per Gabriel Janer Manila—, *Don Ventura veranea*, *Una temporada a ca la dida*, *L'amor venia en taxi* i un sainet de Bernat Fullana «Serral» que també ens feia d'apuntador, juntament amb n'Anita Balaguer.

En temps del rector don Joan Martorell es varen a dur a terme moltes activitats: va manar fer a damunt la sagristia un *salon* per poder anar-hi a jugar nins i nines i, per als més grans, una saleta amb televisor. També, al teatre d'Acció Catòlica, va comanar fer cadires noves i uns banys. Va comprar una màquina de fer cine i els diumenges horabaixa en Guillem Puigserver «Fosca» i jo érem els qui la manejàvem.

En temps de don Joan Martorell, l'activitat teatral de la parròquia continuà i anàrem a fer «comèdia» —tal com sempre hem dit els algaidins—, per fer doblers per poder pagar la màquina de fer cine, a Vilafranca, Montuïri, Sencelles, Llorito, Santa Eugènia, Búger, Cas Concos, S'Alqueria Blanca, Llubí i a la residència de Sa Pobla. Sempre m'ha agradat el teatre, i participava activament en totes les representacions. Ja més modernament, ja en temps de don Toni Riutort,

recuperàrem la iniciativa i per Nadal de l'any 1989 representàrem els Reis a dins l'església i també a Santa Eugènia.

Ja he apuntat que la vida d'Algaida, en aquells anys de postguerra, voltava entorn de l'església. La parròquia era qui se'n cuidava de les mancances culturals i socials dels algaidins i la tasca dels rectors i vicaris anava molt més enllà de les atribucions religioses. Se'n cuidaven dels vellets, de la beneficència i dels joves i de tirar endavant activitats culturals i lúdiques.

FEINA

Ja vos he contat que vaig deixar d'estudiar a catorze anys, l'any 1957, després d'haver obtingut es Certificat d'Estudis Primaris Obligatori. Molt abans, però, ja havia fet feina per ajudar a l'economia familiar. Ja de molt petit, des dels vuit anys fins als deu, durant l'estiu vaig anar a plegar ametles a Albenya. L'any que vengué, a onze anys, vaig passar, a Can Serra —a ca'l meu conco, cosí de ma mare— a les cases que hi ha davant sa Teulera —ara ca n'Alorda—. Hi ajudava a segar, batre, collir ametles, figues, garroves i donar menjar als animals; i a dotze anys, dos cèntims de lo mateix a Rafalet de Ca les Julianes, baix els auspicis de l'amo en Miquel des Molí d'en Roig, que duia la barquera.

Quan havia complit els 13, anant encara a escola, vaig començar a fer feina a la fàbrica de sifons Crespí i Mulet —més tard canvià de nom i es digué Gaseosas El Molino)— situada al molí d'en Xina, al carrer de la Ribera número 33. Els amos eren don Toni Mulet i na Joanaina Crespí, dona de l'amo en Marcelino, que era qui duia el negoci i omplia els sifons. La meva tasca era de repartidor. En un carro de dos sostres estirat per un ase repartia per tot el poble de dilluns a divendres, i els dissabtes a Pina. Després compraren un motocarro, també de dos sostres, i més tard, un camió de tres sostres amb el molí pintat a la banda de darrere. Per aquest temps tenia com ajudant en Rafel Gili i els dilluns repartíem pels cafès de Plaça, començant per la bodega Capellà, la bodega Can Blanc, es bodegón Janer, bar Amengual, Can Mulet, Can Mallol, Can Fullana, Can Caragol, el Forn de Can Dides de Plaça, Can Bessó, Can Bondat i Can Alberto, i el divendres la mateixa volta. Els dimarts

Imatge amb antigues botelles de refrescs i sifons d'Espumosos CYM i de Gaseosas el Molino. Col·lecció particular.

tocaven les botigues: començant per Can Coent del cantó de la Ribera, ca na Putxa, forn del Sitjar, ca na Barrera, carnisseria de ca na Beneta, Cas Colaús, ca na Bauçana, Can Pep Sabater, Can Rapinya, Ca na Molla, can Coent des Colomer, Can Roca de la Placeta, forn de can Dides del carrer de Sant Joan, Can Palou i la carnisseria de ca na Petra i, de pas, tots els particulars que eren clients.

Els dimecres fèiem la carretera de Manacor començant pels 4 Vents, Van-Bar, l'Hostal Tugores, Can Brusca, Can Fideu, ses Canyes, es Control, sa Casa Blanca i tots els horts fins a Son Ferriol, es Pla de na Tesa i Sant Jordi.

Els dijous anàvem a Vilafranca i a Sant Joan, per cafès i botigues. Els dissabtes a Pina, als cafès de Can Garrover i Can Sastre, a més dels clients particulars. Repartíem sifons, «gaseoses», pinya, taronjada i llimonada; refresc natural Nik de taronja, llimona i poma i distribuïem cervesa Damm, Pepsi Cola i Lacao.

SERVEI MILITAR

Quan arribà l'edat reglamentària, als quintos nats el 39, ens citaren que compareguéssim a la Casa de la Vila. I record molt bé que en Bernat Fullana «Serral», treballador de l'Ajuntament, ens acompanyà

amb el tren a la Caixa de Reclutes de Palma per fer el sorteig per saber a quin cos de l'exèrcit ens hauríem d'incorporar.

A mi em tocà el quarter del Carme Infanteria Palma 47 i de capità l'algaidí don Jaume Oliver «Torres» i passàrem els tres mesos de campament a Son Suredetta aprenent la instrucció i a manejar les armes, fent proves de tir. Jo vaig ser, tal com posa la cartilla militar «especialista en fusil ametrallador». Després em destinaren els nou mesos que em quedaven de

mili d'ordenança del coronel de les Oficinas de Intervención Militar dins del quarter d'Intendència del carrer del Socorro de Palma. Estava al quarter els matins, i tenia lliure els horabaixes gràcies al rector don Joan Martorell que es preocupà de mi. Els horabaixes vaig fer feina juntament amb el meu bon amic Guillem Puigserver «Fosca», que també en aquest temps feia el servei militar al quarter d'Enginyers. Tots dos havíem fet un curs d'Elèctrica i Ràdio i ens donaren feina d'electricistes una empresa d'instal·lacions elèctriques.

Acabat tots dos el servei, decidírem muntar una botiga d'electrodomèstics i llogàrem la casa del carrer de la Unió número 1, una casa que després vaig comprar i que ha estat ca nostra. Jo tenia el carnet de lampista i d'instal·lador de gas, i en Guillem d'electricista. Vàrem dur la botiga junts més de vint-i-cinc anys i després, la botiga va quedar a compte meu fins que em vaig jubilar i la vaig passar al meu fill Pere. Vull recalcar que la meva dona, na Margalida, es va encarregar de la botiga tots aquests anys, ja que en Guillem i jo partíem cada dia a fer la feina comanada d'electricitat i llanterneria. A més, a part de la botiga, na Margalida feia les feines de la casa i ens havia d'atendre els tres fills i a mi.

MÚSICA

Ja vos he esmentat que sempre m'ha agradat participar de la vida del poble, i si pot esser activament molt millor. A part del teatre, també m'interessa molt la música. A setze anys, un parell d'amics i jo, començarem a anar a classes de solfa amb mestre Toni Cañellas «Roseió», unes classes que ens dava a la Serradora. Al final, de tot el grupet només quedarem en Colau Ferragut «Ferrer» i jo, que seguirem practicant amb el clarinet i entrarem a la Banda de Música que en aquell temps assajava al Quarter Vell de la Guàrdia Civil, que estava en el corral de la Casa de la Vila. Ja a la banda s'alternaven a ensenyar-nos solfa mestre Bernat Llompart «Blanc», mestre Joan Oliver «Tropella» i mestre Mariano Capellà «Batle». Tocaven el clarinet en Biel de la Tanca i en Jaume Pou «de Son Du-le-hi» i la trompeta en Biel «Teresa» i en Macià de Pina des Molí de s'Aigo. També formaven part de la banda mestre Pere Joan Vanrell «Fosca», mestre Joan «Cotà», mestre Xesc «Magí», mestre Tomeu «Mariano», mestre Sion Remenyà, mestre Jordi «Blanc», mestre Miquel «Pere-Huguet», mestre Jaume «Poloni», mestre Toni «Roseió» i mestre Joan «Tiró», que tocava es bombo. Feien de director mestre Pere Joan «Fosca» i mestre Bernat «Blanc» de Plaça.

Vaig tocar el clarinet, juntament amb en Colau «Ferrer», i vaig sortir a les processons de Dijous Sant i Pasqua i als concerts a damunt el cadafal per Sant Jaume i a les toques que es feien durant les vuit setmanes d'estiu tots els diumenges a Plaça.

Record que un any per les Verges, en Biel «Teresa», en Macià de Pina, en Colau i un servidor sortírem a fer serenates a les al·lotes del carrer del Rei, Mesquida i Sitjar. I també record com si fos avui que a part d'altres peces interpretàrem *Piccolissima Serenata*, aquesta cançó que popularitzà en Renato Carosone.

Vaig deixar la banda l'any 1966, per unes circumstàncies ben tristes. En Colau «Ferrer», el qui havia estat el meu company de músiques, va morir en un accident de moto. Jo, en aquells moments, per culpa de la feina, ja faltava molt als assajos, i el fet de quedar-nos sense en Colau va fer que deixàs la banda i la música. Vaig estar molt content que el meu

fill Tomeu aprengué música i tocà el clarinet a la banda primer i després a s'Orquestrina d'Algaida; i també estic molt content del fruit que ha donat l'Escola de Música veient com a crescut de molt la banda d'Algaida amb tants jovenets i jovenetes que hi formen part. No em deix cap concert, i pas molt de gust de veure com toquen de bé i la quantitat de públic que hi assisteix. Des d'aquí, ara vull aprofitar per donar l'enhorabona a totes quantes persones han fet possible i fan possible la Banda de Música d'Algaida. I aprofit ara per donar també l'enhorabona a l'Orfeó Castellitx. És un gust poder comptar amb aquesta formació local que el passat any va complir els 25 primers anys d'existència.

ASSOCIACIÓ DE PARES

Just encetada la democràcia, l'any 1978 un grup de pares i mares ens animàrem a crear l'Associació de Pares (APA) del Col·legi Públic Pare Bartomeu Pou d'Algaida.

Es varen aprovar els estatuts pel Govern Civil, i molta de feina que ens va dur això! Només ens posaven emperons i ens deien que faltaven articles i no sé què més, i això que els havíem copiat d'uns estatuts d'una altra col·legi que Govern Civil ja havia aprovat. Després de fer moltes de passes i d'anades i vengudes de Palma, ja apurat, vaig dir a l'encarregat de revisar-los que ens fes el favor de dir-nos a veure quins eren exactament els articles que faltaven. Ho va fer i finalment Govern Civil els varen aprovar amb una junta provisional formada per Francesc Garcias Bibiloni, Antoni Sitjar Gomila i un servidor.

Dia 28 de setembre de 1978 es va convocar la primera Assemblea General per elegir la Junta Directiva, que va quedar formada per Antoni Sitjar Gomila, Francisca Bonet Adrover, Nicolau Ferragut Mulet, Guillem Jaume Salas, Antònia Cortés Trobat, Margalida Cardell Puigserver, Miquel Jaume Mut, Maria Gelabert Miralles i un servidor com a president, un càrrec que vaig tenir l'honor d'exercir durant tot el temps que els meus fills anaren a escola a Algaida.

En aquesta època, a finals del anys 1970 i principis de 1980, encara tot estava per fer i la Junta Directiva, ajudats de pares i mares voluntaris, vàrem haver de treballar de bon de veres per tirar el carro enda-

Reproducció del programa de les Festes de Sant Jaume de 1982, que foren organitzades per l'Associació de Pares del Col·legi Pare Bartomeu Pou.

vant. Com a mostra vos diré que ens trobarem que no hi podia haver menjador escolar per falta de recursos i pressupost a la Delegació d'Educació. En conseqüència, vàrem aprovar que la Directiva i pares i mares voluntaris durien el menjador escolar, però això requeria l'aprovació de la Delegació. I d'acord amb el director de les Escoles, don Gabriel Vich i el claustre de professors, vaig demanar audiència a la que llavors era la delegada d'Educació a les Illes Balears i li vaig exposar que s'Associació de Pares ens faríem càrrec des menjador i que moltes mares estaven disposades a dur-lo. La delegada

va dubtar i em va advertir: «las señoras madres se van a cansar y lo dejarán». Jo li vaig assegurar que no seria així i al final ho autoritzà fins que se solucionàs el problema pressupostari, fet que no succeí fins passats un parell d'anys.

Com a Associació de Pares començarem a fer activitats per tots els nins i nines, com per exemple els cursets de natació a la piscina climatitzada de Binissalem o de Son Hugo a Palma. Cada final de curs preparàvem una excursió per a tots els alumnes, amb la junta directiva i els mestres i anàrem a diversos indrets de Mallorca: Lluc, Calvià, Canyamel, etc. i record especialment la que férem a Sóller en tren. Anàrem a Palma amb autocar per agafar primer el tren cap a Sóller i llavors el tramvia cap al Port.

Per sufragar les despeses de totes aquestes activitats, fins i tot l'any 1982 vàrem dur les Festes de Sant Jaume, i comptàrem amb molta col·laboració de pares i mestres.

Aquesta època, tan a prop però tan enfora al mateix temps, també donà per situacions curioses. El director de les Escoles, don Gabriel

Vich, va saber pel qui que en aquest temps era director del col·legi de Campanet, l'algaidí don Miquel Oliver «Torres», que a Campanet havien inaugurat un nou centre escolar i que, per equivocació, havien fet dues entregues de pupitres, cadires i d'altre material escolar. Don Gabriel es va posar en contacte amb l'inspector perquè les duguessin a Algaida, ja que en diverses ocasions havia sol·licitat mobiliari i mai ho havien concedit. L'inspector ho autoritzà, però posà com a condició que l'anàssim a recollir per compte nostre i que ens féssim càrrec de les despeses de transport. La directiva va llogar dos camions i vàrem anar a cercar de Campanet el mobiliari i el poguérem estrenar al nostre col·legi Pare Bartomeu Pou.

Com vos podeu imaginar, encara que passàrem molt de gust de veure els avanços, varen ser uns anys de molta feina perquè fer funcionar un menjador no era gens fàcil: elaborar el llistat de les mares que cada dia s'encarregaven de cuinar i fer les comandes i anar-les a recollir a les botigues i carnisseries, encara que semblava senzill hi has d'estar molt damunt, a més que les infraestructures amb què comptàvem eren francament deficitaris. I per això la història es tornà a repetir: Don Gabriel va saber que a un col·legi de Palma havien de renovar la cuina i la gelera perquè no els hi bastava per el servei que havien de donar. Es tornà a posar en contacte amb l'inspector i partírem cap a Ciutat amb el camió d'en Ramon de s'Agència a recollir la cuina industrial, una gelera i mobiliari de cuina i, de retruc, pupitres i cadires quasi nous. Jo personalment vaig fer el canvi de gas de ciutat a butà de la cuina i vaig fer la nova instal·lació necessària.

Estic molt content de la feina que vàrem fer amb l'Associació de Pares. Ja vos he dit que eren uns anys que moltes de coses estaven per fer i estic orgullós de totes les tasques que tiràvem endavant sempre en benefici dels nostres fills i filles. Com per exemple, l'associació, amb el permís de les majestats els Reis d'Orient, organitzava tot el que havia d'organitzar, ja m'enteneu, tot d'una que havia passat Nadal.

Vull agrair, ara i aquí, la bona avinença i col·laboració del director, don Gabriel Vich, i de tots els mestres que juntament amb les persones que conformaren les Directives de Pares férem feina perquè el nostre col·legi funcionàs el millor possible.

DONANTS DE SANG

Un altra activitat que voldria esmentar aquí, i de la que també n'estic molt gojós, són les activitats que s'han duit a terme a la nostra vila per part de la Germandat de Donants de Sang.

Sent president don Jeroni Albertí, em vaig fer donant, amb el carnet número 2.561. Vaig fer la primera donació dia 14 d'abril de 1975 i ben aviat em nomenaren Col·laborador Responsable d'Algaida juntament amb en Guillem Bibiloni «de Marina». Tots dos ens cuidàvem de col·locar els cartells per anunciar les donacions cada tres mesos i de tenir preparat el local on es feien les extraccions als voluntaris. En un principi les donacions es feien a la sala de plenaris de la Casa de la Vila, després al centre sanitari del carrer Pare Pou i actualment al centre de salut de Joan Alcover.

Amb Jeroni Albertí rebent el reconeixement per les donacions de sang.

Cada any se celebrava una trobada en un municipi diferent amb l'assistència dels responsables de cada poble, donants i el president i els responsables de la Germandat, i s'entregaven les insígnies commemoratives a les persones que havien fet 10, 25 i 50 donacions. A Algaida se'n feren 4. En una d'elles, essent president Víctor Gistau, s'obsequià al CE Algaida amb una equipació de roba amb l'escut de la Germandat. Una altra que va ser especialment significativa va ser la de l'any 2000 que va tenir lloc a l'església. Aquest dia, després de fer entrega als donants de les insígnies corresponents, s'inaugurà la placa al jardinet de l'església que diu «Algaida, en homenatge als Donants de Sang, 22 d'octubre de 2000».

Acte d'entrega insígnies als donats del municipi a l'auditori del casal Pere Capellà l'any 2006.

Posteriorment, l'any 2006 es va celebrar una entrega d'insígnies als donants del municipi en aquest mateix auditori, amb l'assistència de l'honorable consellera de Presidència del Govern Balear, l'algaidina Sra. Maria Rosa Puig Oliver, el president de la Germandat, Sr. Llorenç Vallori i Sastre, els membres de la junta rectora i col·laboradors i el batle d'Algaida el Sr. Jaume Jaume i Oliver. Durant aquest acte s'entregaren les insígnies als donants d'Algaida i Pina per les 10, 25 i 50 donacions, a més d'una placa d'agraïment a l'Ajuntament d'Algaida per la col·laboració. Vaig tenir l'honor de concloure l'acte, que vaig aprofitar per donar les gràcies per l'assistència i l'enhorabona a tots els donants. Ara també vull aprofitar per, des d'aquí, reiterar l'agraïment a totes les persones, a tots els germans, que desinteressadament donen part d'ells mateixos, donen la seva sang, per salvar la vida d'altres homes i dones. La tasca altruista dels donants de sang possiblement és una de les demostracions més grans de la generositat humana. A tots ells, moltes de gràcies.

Durant 39 anys he tengut l'honor de formar part de la Germandat. Estic molt content d'haver contribuït amb la meva feina a difondre la importància de les donacions de sang. Darrerament, ens han visitat dues vegades el bus de la unitat mòbil a la Plaça, a part de les donacions regulars que es fan al centre de salut, fet que ha fomentat els nous donants. L'any 2013 s'han incorporat com a col·laboradors en Ramon Urrea i na Mónica Ximelis per ajudar-me en la tasca de coordinació i difusió, ja que en Gui-

llem Oliver i la seva dona no podien seguir com a col·laboradors. La feina que s'ha de fer és senzilla, però fonamental: repartir els cartells i fer penjar la pancarta a Plaça una vegada que s'ha establert una data de donació a Algaida. Per exemple, i ara també aprofit per anunciar-ho, el pròxim dimecres dia 29 de gener de 6 a 9 i mitja del vespre hi haurà una nova donació. Els donants seran avisats per telèfon, però també convidats, a tots els que no ho sigueu, a donar sang.

COOPERATIVA

M'agradaria esmentar, també, abans de passar a la part final d'aquest pregó, tres aspectes més de la vida algaidina que tenc el gust de participar. En primer lloc, la tasca feta des de la Cooperativa Alpira. D'ençà que es fundà en som soci i des de fa catorze anys form part de la Junta Directiva amb so càrrec de vicepresident. No puc deixar d'esmentar tota la feina que per la cooperativa Alpira va fer el qui va ser el president durant molts d'anys, en Francesc Oliver «Torres». Essent ell president es va fer tota l'obra de remodelació, tal com està avui i s'aconseguien moltes de subvencions i es va fer molta de feina. El president actual és en Jordi Llaneras i se segueixen prestant els serveis necessaris pels socis, pagesos i clients d'Algaida, Pina i Randa.

PERSONES MAJORS

En segon lloc, vull esmentar la tasca duta a terme per l'Associació de Persones Majors. Tant la meua dona Margalida com jo mateix en som socis des de l'any 1988 i assistim als actes i excursions que organitza. És d'alabar la feina que fa tota la Directiva, i per molts d'anys.

CAÇADORS

En tercer lloc, voldria comentar-vos breument les activitats amb les quals he col·laborat formant part de la Societat de Caçadors d'Algaida. Vaig entrar a la junta de la Societat l'any 1976 com a vicepresident, una junta en què va ser elegit president en Rafel Vidal.

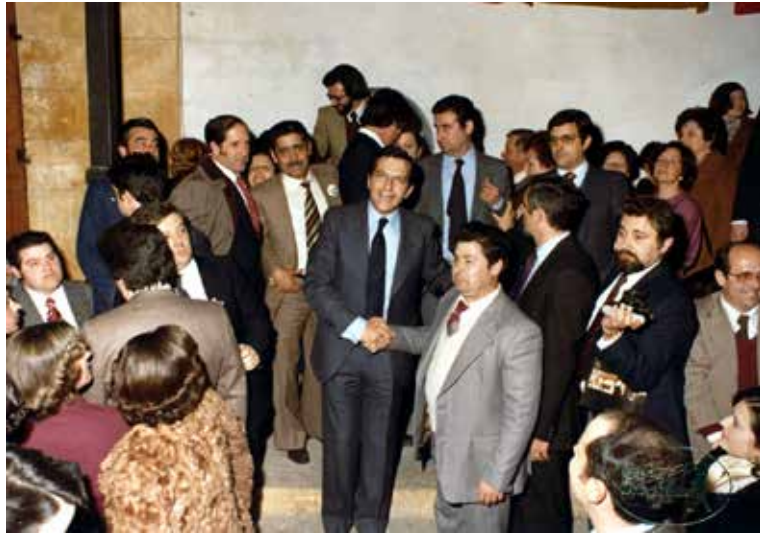
La Societat de Caçadors és una de les entitats més veteranes de la vila. Es va fundar l'any 1968, si bé la Federació Regional de caça ja havia segellat el llibre d'actes l'any 1966. L'amo en Rafel Vidal «Roca» va ser el primer president. Deu anys més tard, el 1976, es fundà es Vedat privat de caça PM 10.994, amb 208 socis inscrits i amb en Rafel Vidal com a president, Jaume Falconer com a secretari, 8 vocals més i jo que vaig esser elegit vicepresident, com vos he esmentat. L'any 1982 va ser elegit president Francesc Antich Trobat, i ho fou fins al 1986, que ho tornà a ser Rafel Vidal en una directiva en la qual jo vaig formar part, una altra vegada, com a vicepresident. A partir de l'any 1990 fins a l'actualitat, en les respectives Assemblees Generals de cada quatre anys, m'han donat la responsabilitat de ser president. Actualment, a la Junta Directiva elegida l'any 2010, som 13 membres repartits per diferents comissions que distribueix les feines entre tots: repoblar de caça el nostre vedat, cuidar-se dels menjadors i bevedors, de les gàbies d'aclimatació i voladors de les perdius, reparar tot el vedat renovant les postetes que faltin, etc. Així mateix, ens encarregam de tirar endavant tota la feina de gestió de l'associació: convocam anualment l'assemblea general per donar compte de les activitats fetes, estat de comptes, tirades i campionats. Aquests darrers anys des del Consell de Mallorca han enviat dos guardes i un tècnic que ha repassat tot el vedat, l'hem incrementat amb 65 quarterades i s'ha senyalitzat convenientment. En l'actualitat el nostre vedat PM 10.994 té una extensió de 2.302,52 Has. i compta amb 394 socis.

POLÍTICA

He deixat conscientment per la darrera part d'aquest pregó un aspecte de la vida que sempre he considerat molt important: el de la política.

Saludant Adolfo Suárez, cap de la UCD, l'any 1977 en una trobada que va tenir lloc a Palma.

Com a batle d'Algaida, rebent Gabriel Cañellas, president del Govern de les Illes Balears.

De jovenet sempre em vaig interessar per la política, sobretot la local i de Mallorca. Tot d'una que arribà la democràcia, un grupet d'amics i jo ens oferírem a crear a Algaida el partit Nacionalista de Mallorca, però no prosperà. Llavors, també en aquest temps, en Josep Melià ens embarcà amb el partit Unió Autonomista, que tampoc arribà a bon port i finalment ens engrescàrem i ens afiliàrem a la UCD, la Unión de Centro Democràtico, el partit d'àmbit estatal que aca-

bava de crear Adolfo Suárez. Obrírem un local al carrer del Rei i ens presentàrem a les primeres eleccions municipals democràtiques, l'any 1977, i férem llista amb dues dones dins els sis primers llocs. A darre-ra hora la persona que havia d'encapçalar la llista va fer anques enrere i al final m'hi vaig haver de posar jo, que anava es setè. El resultat va- ren ser 5 regidors d'UCD i 6 d'Independents, per tant, vàrem estar a l'oposició 4 anys. Poc temps després UCD es va desfer.

A la segona legislatura em varen convèncer per afiliar-me al Partit Demòcrata Popular (PDP) d'Óscar Alzaga com a líder, i encapçalat a Mallorca per Cristòfol Soler i per a les eleccions férem coalició amb Ali- anza Popular i el Partit Liberal i presentàrem una llista encapçalada per Bernat Sastre «Bernadillo». Els resultats varen ser iguals que la prime- ra legislatura: 5 regidors per a la coalició AP-PDP-UL i 6 per a la res- ta de partits d'esquerra, però sorpresa: es va aconseguir que un que ana- va com a independent a la llista del PSOE votàs en Bernat Sastre i, per tant, vàrem tenir majoria durant 4 anys. Vaig ser nomenat primer ti- nent de batle i president de la comissió urbanística i representant davant la Mancomunitat Pla de Mallorca. Varen ser uns anys que em tocà fer molta de feina i férem millores a Algaida, Pina i Randa. Durant aquest temps també vaig intervenir directament, com a tinent de batle d'urba- nisme amb l'adquisició del teatre d'Acció Catòlica. A la tercera legisla- tura, a l'hora de confeccionar llista, no ens entenguérem i AP va fer llis- ta i el PDP també.

La d'AP va ser encapçalada per Esteve Vanrell i la del PDP per un servidor. Vàrem fer un pacte abans de les eleccions que consistia que qui tragués més de tres regidors seria batle durant 4 anys i si n'obteníem 3 cada una, governaríem 2 anys cada candidatura, com així va ser. Es va- ren fer moltes coses en benefici del poble, i s'aconseguien moltes sub- vencions, que no detall per no allargar-ho massa. Voldria esmentar, però, que el PDP havia fet la promesa electoral de comprar el camp de futbol des Porrassar perquè passàs a ser de titularitat municipal i poder-nos, així, de beneficiar de subvencions. Vaig firmar l'escriptura de compra gràcies al tinent de batle d'esports, Miquel Munar, amb el consentiment dels socis fundadors del CE Algaida. Durant el temps que vaig presidir l'Ajuntament d'Algaida, amb n'Antònia Sitjar com a regidora de cultu-

ra, es gestionà i es posà en marxa l'Escola municipal de música d'Algaida —en Francesc Oliver «Torres» era el president de l'Associació de la Banda de Música—, l'Orfeó Castellitx i el Primer Festival Internacional de Música de Cura. He d'afegir que durant el meu mandat l'Ajuntament anomenà fill il·lustre a Pere Capellà i, ja en temps d'Esteve Vanrell, al pare Gaspar Munar.

L'any 1988, per les Festes de Sant Jaume, vàrem intentar que don Alfonso i donya Amparo, dos dels mestres que els algadins i algaidines de la meua generació vàrem tenir d'infants, i des que vos he parlat abans, venguessin de València, ciutat on residien, a Algaida per fer-los un homenatge. Al final no va poder ser, perquè donya Amparo ja no estava en condicions de viatjar, però des de l'Ajuntament ho organitzàrem tot per poder-los anar a visitar a València i fer-los allà l'homenatge. Hi assistírem 50 algaidins, sobretot alumnes que havien fet l'ingrés de batxiller amb ells, i els férem un sentit homenatge i els entregàrem unes plaques d'agraïment a tots dos.

Quatre moments de l'homenatge que el poble d'Algaida va retre a València als mestres donya Amparo i don Alfonso l'any 1988,

Com a batle vaig experimentar moltes coses, però sobretot la gran satisfacció de tenir l'oportunitat, més que mai, de fer feina en benefici de tots els algaidins, piners i randins; i del que estic més content, i d'això en podeu estar ben segurs, és que tot i que s'han de prendre decisions que en beneficien uns i que potser en perjudiquen uns altres, que jo sàpiga, mai ningú m'ha negat el «saludo», sinó tot al contrari.

A la 4a legislatura ja s'havia dissolt AP-PDP-UL i es formà es Partit Popular i a l'hora de fer llista jo ja no hi vaig prendre part. El resultat va ser que els partits d'esquerre varen treure majoria i el PP va quedar a l'oposició i el nou batle va ser en Francesc Antich.

A la 5a els resultats foren els mateixos i foren batles Francesc Antich i Jaume Jaume. Igual que a la 6a, amb Jaume Jaume com a batle.

A la 7a i a la 8a, es PP també va estar a l'oposició i va ser batle Francesc Miralles Mascaró, nebot i fillol, a qui li desig encert i sort per dur endavant Algaida. Per tant, he estat vuit anys a l'equip de govern, dos anys de batle, sis de tinent de batle i dotze a l'oposició. N'estic molt orgullós d'aquests vint anys a la Casa de la Vila i crec que he complit com a bon algaidí.

ANTIGAMENT, LA VIDA

El poble d'Algaida pot estar satisfet de la bona gestió que s'ha feta i s'està fent per millorar el bon conviure de tots els algaidins, piners i randins. Figurai-vos els joves que no han viscut els carrers del poble fora asfaltar, i clots arreu, o només disposar d'electricitat als vespres —l'electricitat la feien a la Farinera, en ee lloc on actualment hi ha la cooperativa—; o viure fora geleres, només amb qualcuna de gel a bars i cafès. Viure forà butà i haver d'aguiar al foc de llenya, fora bany per rentar-se ni vàter, només amb un excusat amb un forat que abocava directament al femer; fora recollida de fems; fora aigua corrent, s'arreglaven traient aigua de la cisterna o dels pous dels carrers.

El jovent, al·lots i al·lotes, els diumenges anaven a fer el que s'anomenava «es passeig», pel costat de Plaça i carrer Pare Pou. Després es posà de moda fer el passeig per la carretera de Manacor, del Van-bar i dels Quatre Vents i allargant cap el pont de Cabrera fins que, per motius de trànsit, es va haver de deixar de fer.

GABRIEL SALAS FULLANA

Imatges familiars dels Salas Mascarró, dels Sales Bennàssar i dels Salas Reinés.

En aquell temps, si passejaves amb una al·lota, sempre havia d'anar acompanyada d'una amiga. Si entraves a beure qualque cosa a un bar o l'acompanyaves fins a ca seva, exactament igual. I no diguem quan entraves a la casa de l'al·lota a festejar. La presència d'una carabina era sempre present.

A pesar de totes les mancances anomenades i més, record que vaig passar una infantesa i una joventut molt conformat i alegre. Vaig tenir la gran sort de poder-me casar amb na Margalida, que està al meu costat des de fa 57 anys: 8 anys de festejar i 49 de matrimoni, i per molts més! També estic molt satisfet de la meua família, ja que els fills, nores i nets també han fet i fan poble. En Tomeu, bibliotecari d'Algaida, amb la Banda de Música, amb s'Orquestrina, amb els Cossiers. En Pere va ser regidor de l'Ajuntament i ara és president de l'Associació de Comerciants d'Algaida. Na Joana, la dona d'en Pere, és presidenta de l'Associació de Pares i Mares del Col·legi Pare Bartomeu Pou, i juntament amb en Pere duen la botiga d'electrodomèstics que fundarem fa 50 anys. El seu fill Baltasar juga a l'equip de Pre-benjamí del CE Algaida. La seva filla Margalida canta a la Coral Cantaires d'Algaida.

En Biel és director de Titoieta Ràdio, la seva dona, na Maria Antònia és professora de l'IES Antoni Maura de Palma i forma part de la directiva de Pares i Mares del col·legi Pare Pou. El seu fill major, en Joan, assisteix a l'Escola de Música d'Algaida i en Biel, el petit, és el més pillo de tots.

I ja és hora d'acabar. I deman disculpes si m'he allargat massa. Molts d'anys. Endavant Algaida i visca Sant Honorat.

Gràcies!

